

Ringolds Balodis

Parlamentārās
izmeklēšanas komisijas
Latvijas Republikā: teorija,
prakse un secinājumi

2015.04.09.

Ievads

- Literatūra
- Satversmes tiesas spriedumi
- Normatīvie akti
- Izmeklēšanas komisiju prakse
- Citu valstu pieredze

Parlamentārisma attīstība

- ◉ Balstās uz precedentiem
- ◉ Saistīta ar konstitucionālisma kopējā attīstības tendencēm un tiesību recepciju.
- ◉ Parlamentam sākotnēji ir raksturīga tiesas spriešanas funkcija ar tai raksturīgo izmeklēšanu

Parlamenta funkcijas

- Likumdošana
- Valsts budžeta pieņemšana
- Valsts varas atzaru organizēšana
- Izpildvaras kontrole

○ Parlamenta 8 funkcijas

Parlamentārās izmeklēšanas komisija ir

- ◎ **Parlamentārās izmeklēšanas komisija?**
(150.Saeimas kārtības rullis)
- ◎ **Parlamentāriskas izmeklēšanas komisijas?**
(Satversmes 26.pants)

Parlamentārās izmeklēšanas komisija ir

- ⦿ Parlamentārā rīkste
- ⦿ Pļāpātuve
- ⦿ Tramvaja imitatori
- ⦿ Pašizglītošanās pulciņš
- ⦿ Čika kalēji

mūsdienās

Parlamentārās izmeklēšanas komisija ir

”Kārtīga izmeklēšana var notikt tikai ar kārtīgām priekš tam radītām iestādēm, komisijas ir ”ārkārtīgs līdzeklis”, turklāt ļoti nederīgs, ļoti smags aparāts.”

(Arveds Bergs)

**Satversmi
izstrādājot**

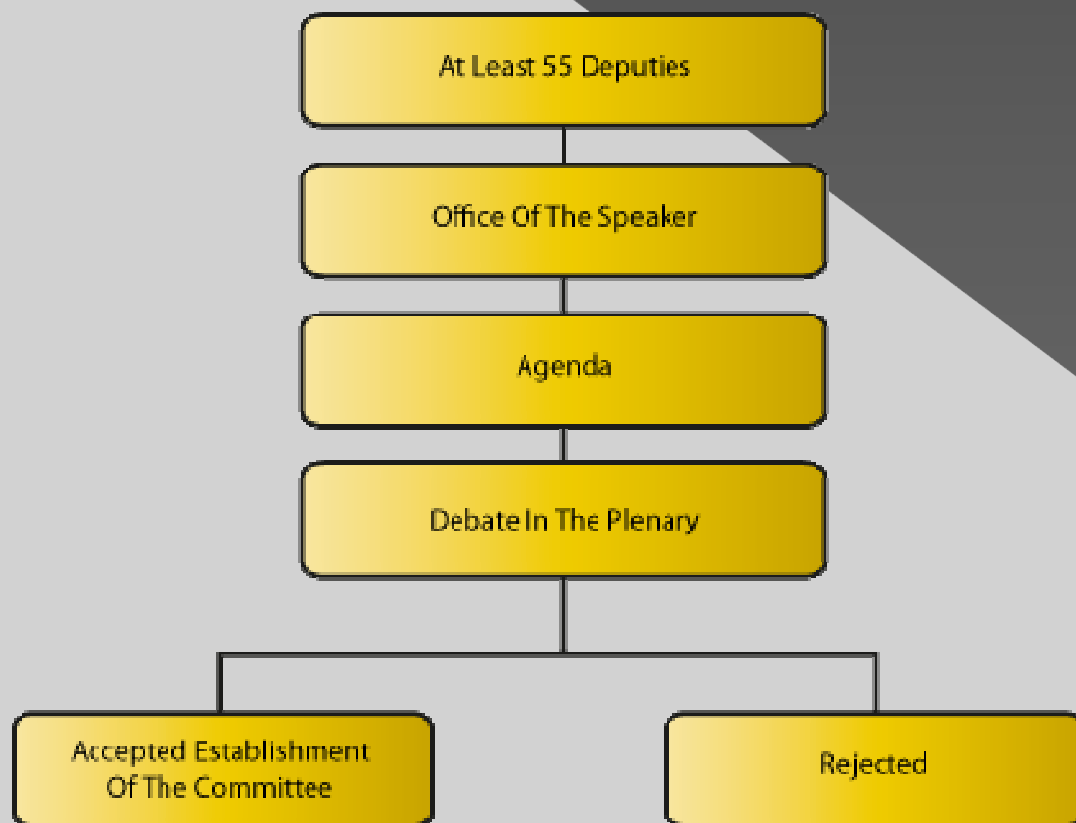
Parlamentārās izmeklēšanas komisija ir

Parlamentāru izmeklēšanas komisijas ir "reālāks kontroles" līdzeklis.

©Dišlers K. *Ievads Latvijas valststiesību zinātnē*. Rīga: A. Gulbis, 1930. - 146.lpp.

Parlamentāro izmeklēšanas komisiju izveidošana: Turcijas un Latvijas salīdzinājums

Parlamentāro izmeklēšanas komisiju izveidošanas iemesli

- gadījumam jābūt pietiekami **valstiski nozīmīgam**;
- gadījumam jābūt **ar negatīvu nokrāsu** (nosodāmam vai noziedzīgam);
- jāpastāv varbūtībai, ka valdība kopumā vai kāda atsevišķa amatpersonai ir **rīkojusies pretēji likumam vai pieļāvusi nepienācīgu rūpību vai bezdarbību**.

Satversmes 26.panta ģenēze

- Skeptiķu argumenti
- Optimistu argumenti
- Tiesības pārlicināties
- Palielināmais stikls

- Asas diskusijas bija gan par parlamenta tiesībām izmeklēt izpildvaras darbu, gan par šādu izmeklēšanu ierosināšanas tiesību piešķiršanai Saeimas opozīcijai.

Parlamentāriska izmeklēšana – izmeklēšana par izmeklēšanu?

- Paralēlu izmeklēšanu dublēšanas nepieļaujamība
- Prokurora uzdevums ir pārbaudīt, vai parlamentārās izmeklēšanas komisijas rīcībā esošā informācija nesatur norādījumus uz izdarītu vai gatavotu noziedzīgu nodarījumu
- Galvenais izmeklēšanas komisiju uzdevums ir izpētīt valdības iestāžu rīcību, kamdēļ komisijas darba rezultātam jābūt virzītam uz valdības darbības novērtēšanu

Likumdevēja tiesību izmeklēt ierobežotība

- Parlamentārām izmeklēšanas komisijām ir jāizmeklē, kāpēc neveicas izmeklēšanas kopumā, nevis jāskaidro nevis krimināllietas apstākļi.

Jānis Maizītis
Ģenerālprokurors
(2001)

Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likums (2003)

- Regulējums līdz Parlamentārās izmeklēšanas likuma pieņemšanai, normatīvs regulējums
- Likuma pieņemšana 2003.gadā un tā ietekme uz Parlamentāro izmeklēšanas darbu

Izmeklēšanu komisiju uzdevumi

- ◉ Izmeklēšanas komisija var būt arī "**anketu komisija**", ja parlamentārie izmeklētāji izvēlas noklausināt dažādus sabiedrības priekštāvjus savās sēdēs un tā "dabūt jēdzienu par dažādām sabiedrības un valsts dzīves vajadzībām".

◉ **Fēliks Cielēns (1921)**

Galaziņojums

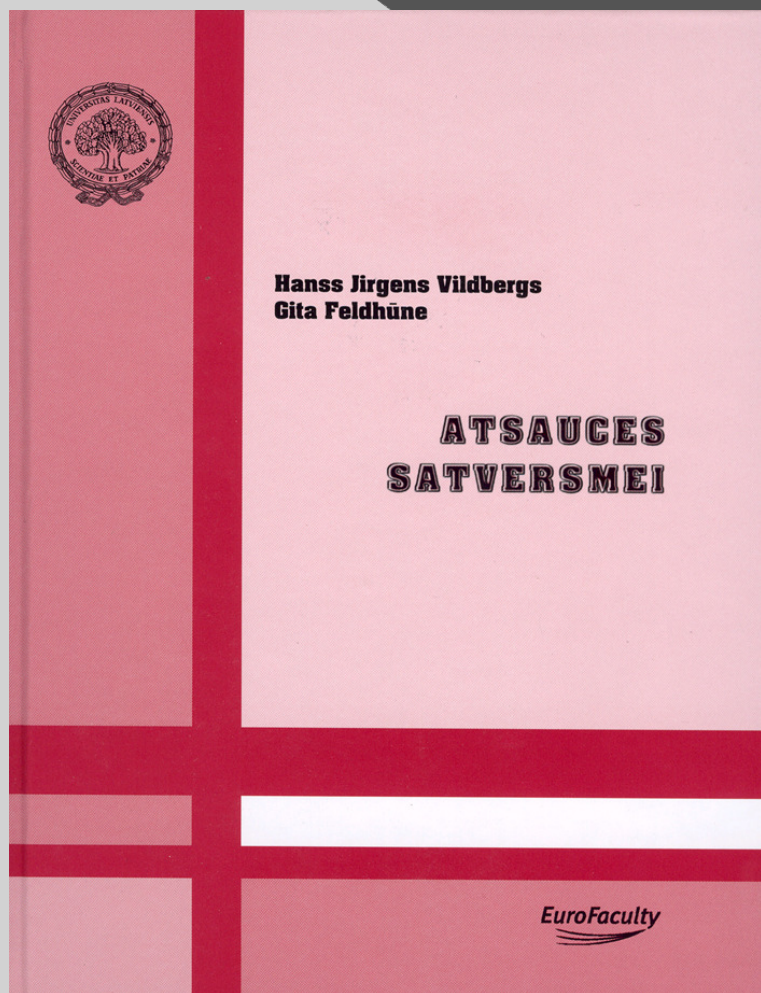
Komisijas konstatētos faktus un to novērtējumu

komisijas secinājumus

komisijas priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai

(Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 13.pants)

Hanss Jirgens Vildbergs

- parlaments izmeklēšanas komisijas ziņojumu ''iztirzā un pieņem attiecīgu lēmumu''

Par izmeklēšanas komisiju darba uzlabošanu

- Izmeklēšanas komisiju darba nostiprināšana un Saeimas INFORMĀCIJAS NODAĻAS IZVEIDOŠANA
- Atklātības principa ievērošana parlamentāro izmeklēšanas darbā
- komisiju galaziņojuma nonākšanu Saeimas plenārsēdē.
- komisiju secinājumu un priekšlikumu apspriešanu un lēmumu pieņemšanu par tiem
- Impičmenta institūta sasaistīšana ar parlamentāro izmeklēšanu